

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΞΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΕΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

10
1913

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— **Ὁ τάφος Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου.** Ἐν τῇ Νέᾳ Ἡμέρᾳ τῆς 10 Ἰουνίου ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν τὰ ἐξῆς· Πληροφοροῦμαι, ὅτι οἱ Βούλγαροι ἐσύλησαν ἐν Σηλυβρίᾳ τὸν τάφον Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου, ἀνευρεθέντα ἐντὸς τεμένους ἡρεικωμένου, τὸ ὁποῖον ἦτο ἄλλοτε βασιλικὴ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Αἱ ἀνασκαφαὶ ἐγένοντο ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιον ἀρχαιολογοῦντος ἀξιοματικῶ ὀνόματι Κάπτσεφ, ὅστις εἶχεν ὑπ' ὄψιν πρὸς ὁδηγίαν τοῦ χρονογράφου Βυζαντινοῦ. Ὡς λέγεται, εὑρέθη κρανίον καὶ ἐνεπίγραφοι πλάκες, αἵτινες ἀπεκομίσθησαν εἰς Βουλγαρίαν.

Καὶ κατὰ πόσον μὲν ἡ εἰδησις περὶ τῶν ἀνω εὐρημάτων εἶνε ἀκριδῆς δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐπαληθεύσωμεν. Περὶ δὲ τοῦ Βουλγαροκτόνου εἶνε γνωστὸν ἐκ τοῦ Παχυμέρου (ἐκδ. Βόννης Τόμ. Α' σ. 124 κ. ἐ.), ὅτι εἶχε ταφῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῇ κατὰ τὸ Ἑβδομον μονῇ τοῦ Θεολόγου. Ἐκεῖ κατὰ τὴν ἐπὶ Μιχαὴλ Παλαιολόγου ἀνάκτησιν τῆς βασιλευούσης ἀπὸ τῶν τότε κατεχόντων αὐτὴν Λατίνων ἀνευρέθη ὁ τάφος τοῦ Βασιλείου, καὶ τὰ λείψανα αὐτοῦ ἀνεκομίσθησαν λαμπρῶς εἰς τὴν Σηλυβρίαν, ὅπου κατετέθησαν οὐχὶ ἐν ἐκκλησίᾳ τινὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ Σωτήρος μονῇ. Τὸ χωρίον τοῦ Παχυμέρου εἶχει ὅλον ὡς ἐξῆς· Τότε δὲ τινες τῶν οὐκείων τῷ βασιλεῖ κατ' ἀνεσιν διατριβῆς ἐξεληθόντες ἐπέστησαν τῇ κατὰ τὸ Ἑβδομον τοῦ Θεολόγου μονῇ, ὄνομα μόνον, οὐ σχῆμα σωζούση μονῆς, καὶ τὸν ἐκεῖσε ναὸν εἰσελθόντες, ἡρειμμένον καὶ τοῦτον καὶ εἰς θρεμμάτων ἔπανθιν ὄντα, καὶ τῆδε κάκεισε περιβλεπόμενοι καὶ τό ποτε τοῦ ναοῦ κάλλος ἐκ τῶν λειψάνων θαυμάζοντες (ἦσαν δ' οὗτοι οἱ περὶ τὸν Ἰατρόπουλον Δημήτριον καὶ λογοθέτην τότε τῶν οὐκειακῶν) ὁρῶσιν αἴφνης κατὰ γωνίαν ἰστάμενον ἀνδρὸς πάλαι τεθνεῶτος λείψανον ὀλόκληρον καὶ τὸ πᾶν ὀλομέλῃς, γυμνὸν ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς. Εἶχε δὲ καὶ ἐπὶ στόματος καλάμην ποιμενικῆς σύριγγος, εἰς χλεύην τινῶν οὕτω ποιησάντων οἷς ἔμελε θρεμμάτων. Ὡς δ' ἰδόντες ἐθαύμαζον μὲν τὴν τοῦ λειψάνου ὀλομέλειαν, διηπόρουν δὲ οὐ τινὸς ἦν καὶ εἶη ὁ πεπηγὼς ἐκεῖνος καὶ ἔτι εἰς σῶμα συνιστάμενος χεῖς, ὁρῶσιν ἐκ δεξιῶν τὸ κενήριον καὶ ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένους στίχους δη-

λοῦντας τὸν κείμενον. Ἦν οὗτος, ὡς εἰδήλον τὰ γράμματα, ὁ Βουλγαροκτόνος Βασίλειος. Ὡς δ' ἐποστρέψαντες σφίσι τὸ θεαθὲν τῷ βασιλεῖ προσanéφερον, οὐκίτίζεται αὐτίκα ὁ βασιλεὺς, καὶ πέμψας σιρικὰ χρυσόσημα πέπλα, ἐπὶ δὲ ἑξαποστείλας τοὺς ἑμνοπόλους σὺν οὐκ ὀλίγοις ἄρχουσι, ἐπὶ πολλῇ τιμῇ καὶ δορυφορίᾳ, ψαλμοῖς καὶ ἵμνοις ἀνακομίζεται ἐν θήκῃ τιμῇ πρὸς τὸν Γαλατᾶν τὸ λείψανον, κακεῖ προστάττει τῷ ἀδελφῷ σεβαστοκράτορι ἐνθεῖναι τῇ σφετέρᾳ σκιρῇ τὴν θήκην, πέπλοις τε χρυσοῖς ἐπ' ἀκοιμήτῳ φωτὶ ἐχόμενα τῆς ἐκείνου στρομνῆς θέντα τιμᾶν τοῖς προσήκουσι, ἕως ἐκεῖθεν ἀναχωροῦντων αὐτῶν εἰς Σηλυβρίαν ἐντίμως καὶ λαμπρῶς μετακομίσαντες ἐν τῇ τοῦ Σιωτῆρος καταθεῖναι μοῇ. Καὶ δὲν λέγεται μὲν ῥητῶς ἐνταῦθα, ὅτι πράγματι καὶ ἐξετελέσθη ἡ διαταγὴ τοῦ αυτοκράτορος, ἀλλὰ δὲν ὑπόκειται ἀμφιβολία, ὅτι συνέβη τοῦτο. Ἄλλως δὲ ὅτι ὁ τάφος τοῦ Βουλγαροκτόνου δὲν εὕρισκετο πλέον, τοῦλάχιστον τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀποδεικνύεται καὶ ἄλλοθεν, ἐκ τῆς ἐντελοῦς περὶ αὐτοῦ παρασιωπήσεως (*argumentum e silentio*) ἐν τῇ ἀνωνόμῳ ἀναγραφῇ «Περὶ τῶν τάφων τῶν βασιλέων τῶν ὄντων ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων», ἣν τὸ πρῶτον ἐκδοθεῖσαν ὑπὸ *Banduri* (*Imperium Orientale* Τόμ. Α' σ. 121) εὕρισκομεν ἐπανεκδοθεμένην ἐν τῇ Βυζαντιδὶ τῆς Βόννης μετὰ τῶν μικρῶν ἔργων τῶν εἰς τὸν Γεώργιον Κωδινὸν συνήθως προσγεγραφομένων σ. 203 κ. ἐ. Πράγματι αὐτόθι μόνον ὁ τάφος Κωνσταντίνου, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Βουλγαροκτόνου, ἀναγράφεται ἐν σ. 205; 3 κ. ἐ.

— **Κανονισμὸς τῶν προικῶν εἰς Λιασκοβέτζι τῆς Ἠπειροῦ.** Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 249 Νομοκάνονι τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον ὀγδοὸν αἰῶνα (*Ἴδε ἀνωτέρω σ. 189), περιλαμβάνεται ἐν φ. 23^β ἄλλη χειρὶ γεγραμμένος ὁ ἐπόμενος ἐνταῦθα ἀνεπίγραφος κανονισμὸς τῶν προικῶν ἐν χώρᾳ Λιασκοβέτζι, ἣτοι ἐν τῇ ὀμωνύμῳ κώμῃ τοῦ ἠπειρωτικοῦ Ζαγορίου.

«Διὰ τοῦ παρόντος φανερώνομεν ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι χώρα Λιασκοβέτζι, ὅτι ἐπειδὴ πᾶν μέτρον ἄριστον, αἱ ὑπερβολαὶ δὲ ἐλεειναὶ καὶ ἐπειδὴ εἰς τὴν χώραν μας ἡ προικὰ ἐφθασεν εἰς ὑπερβολὴν, ὥστε καὶ οἱ δυνατοὶ νὰ μὴν ἔμποροῦν νὰ βαστάζουσι τὸ βάρος, καὶ ἐκ τούτου ἀκολουθοῦν πολλὰ καὶ μεγάλα κακὰ, διὰ τοῦτο ὅλοι κοινῶς καὶ συμφώνως ἀπεφασίσκαμεν σήμερον νὰ ἀποκόψωμεν τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὰ περιττὰ τῆς προικὸς καὶ νὰ διορίσωμεν τὸ μέτριον.

»Καὶ δὴ ὅλοι διορίζομεν, ὅτι ἡ πρώτη σκάλα νὰ δίδουν προικὰ

εἰς τὴν κόρνιν τοὺς διὰ νάχι, διὰ φορέματα, διὰ ἀμπέλι, διὰ χωράφι, διὰ κήπον, διὰ ἀσήμε, διὰ χάλκωμα καὶ τὰ λοιπὰ καὶ διὰ ὄλα ὅσα χρειάζονται, νὰ δίδουν, λέγω, γρόσσια ὀκτακόσια, ἦτοι γρο: 800: καὶ ὄχι ἄλλο τίποτε· καὶ με' αὐτὰ νὰ φτιάσῃ ὁ γαμβρός ὅτι φορέματα θέλῃ· ἡ δευτέρα σκάλα, γρόσσια ἑξακόσια· ἦτοι: γρ: 600: ἡ τρίτη γροσ: πεντακόσια, ἦτοι γρ. 500, ἡ τετάρτη γρ: τετρακόσια, ἦτοι 400, ἡ πέμπτη γρ: τριακόσια ἦτοι γρο: 300, ἡ ἕκτη γρό: διακόσια, ἦτοι γρό: 200· καὶ ἡ ἑβδόμη γρό: ἑκατὸν πενήντα, ἦτοι γρό: 150.

«Διορίζομεν ἔτι, ὅτι νὰ μὴν ἔχῃ τινὰς ἄδειαν εἰς τὸ ἐξῆς, νὰ κάμῃ φόρεμα γυναικὸς ἀπὸ κατηφὲν ἢ ἀπὸ βλάχικον, ἢ ἀπὸ νταρακλῆ, ἢ ἀπὸ κάθε ὀλομεταξωτὸν ὕφασμα, ἢ ἀπὸ ρούχον κερμεζί. Τὰ ἀσημένια γαϊτάνια, τζαπάρια, τὰ ἀσημένια κουμπιά, ἢ μεγάλαις φακωταῖς ὄλα αὐτὰ νὰ λείψουν· ὄσα μ' ἀλατζῆς νὰ εἶναι τὸ πρῶτον φόρεμα τῆς γυναικὸς με' γαϊτάνια μπρισημίου. Διορίζομεν ἔτι ὅτι ἔχουν νὰ δώσουν καὶ νὰ λάβουν καὶ ὄσοι παίρνουν καὶ δίδουν γυναῖκα ἀπὸ ξένην χώραν τὸ ἴδιον διὰ προίκα· ἀκόμι διορίζομεν, ὅτι ὄσαις κόραις εἶναι σακάτικαις, ἢ ἐσυκοφαντήθησαν, καὶ ὄσοι γονεῖς βάνουν γαμβροὺς εἰς τὸ ὄσπίτιόν τοὺς, εἰς αὐτοὺς ὄλους δίδομεν ἄδειαν νὰ δώσουν ὄσα ἤμπορέσουν προίκα χωρὶς ἐμπόδιον».

Ἴδου δὲ καὶ ἡ ἐξηγήσις τῶν ἐν τῷ κειμένῳ τούτῳ τουρκικῶν λέξεων κατὰ τὰ πρὸ δεκαετηρίδων τινῶν, ἐν μέρει δὲ καὶ σήμερον ἐθιζόμενα ἐν Ἠπειρῷ, ἦν χρεωστῶ εἰς τὴν προθυμίαν Ἠπειρώτιδος κυρίας βαθεῖαν ἐχούσης γνῶσιν τῶν κατὰ τὰ πάτρια. Καὶ ὅτ' ἡ νάχι μὲν σημαίνει τὸ σύνολον τῶν προικίων εἰς εἶδη, φορέματα κτλ. τὰ κοινῶς καλούμενα προικιά, κατηφές δὲ εἶνε τὸ ὀλοσηρικὸν (βελοῦδο), βλάχικον ἦτο ἐνδυμα χρυσοῦφαντον, νταρακλῆ ὀνομάζετο ὕφασμα μεταξωτὸν, ἔχον κατὰ μῆκος πλατείας γραμμὰς, ρούχον κερμεζί νοεῖται τὸ βαρύτιμον ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις ἐρυθρὸν ἐριοῦχον (τσόχα), τζαπάρια ἦσαν τὰ σειρίτια (γαλόνια), φακωτὲς ἦτο τὸ ἐξέχον (en relief) κέντημα, σιαμαλιτζῆς ὀνομάζετο εἶδος ὕφασματος οὐχὶ πολυτίμου με' πλατείας γραμμὰς μεταξωτὰς κατὰ μῆκος διαφόρων χρωμάτων.

Τὸ ἐγγραφον τοῦτο τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν περιστολὴν τῶν προικίων δὲν εἶνε μοναδικόν. Εἶνε ἀπ' ἐναντίας ἀξίον παρατηρήσεως, ὅτι ὁ δέκατος ὄγδοος αἰὼν εἶνε ἀκριβῶς ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἐν διαφόροις μέρεσι τοῦ τουρκοκρατουμένου ἑλληνισμοῦ παρουσιάζεται οἰονεὶ σταυροφορία τις ἐναντίον τῶν ὕπερμέτρων προικίων καὶ ὕπερ περιστολῆς τῆς περὶ τὴν γυναικείαν περιβολὴν πολυτελείας. Τοιαῦτα παρατηροῦμεν ἐν Ἀθήναις τῷ 1734, ἐν Λαρίσῃ τῷ 1785, ἐν Ἰωαννίνοις ἀπὸ

τοῦ 1701 μέχρι τοῦ 1776, ὅτε ὀρίζονται ἑπτὰ τάξεις προικοδοσιῶν, καθ' ἃ καὶ εἰς Λιασκοβέτζι. Καὶ ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου δὲ βαρεῖς μὲν τῷ 1767 ἠκούσθησαν λόγοι ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Σαμουήλ κατὰ τῶν ἐπὶ χοίμασι γυναίκας λαμβανόντων, πολλαὶ δ' ἐξεδόθησαν συνδικαὶ ἀποφάσεις κατὰ τοῦ λεγομένου τραχώματος. Καὶ δὲν λείπουν μὲν παρ' ἡμῶν ἱκαναὶ μελέται περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἀλλ' εἶνε ἄξιον ἐτι λεπτομερεστέρας ἐξετάσεως, εἰς ἣν ἀξιόλογος συμβολὴ εἶνε τὸ ἐκ Λιασκοβέτζιου ἔγγραφο. Εἶνε δ' αἱ μέχρι τοῦ νῦν κυριώταται μελέται αἱ ἑξῆς: **Θεμ. Ν. Φιλαδελφῶς** «Τὰ τραχώματα» ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ἡμερολόγιῳ Κ. Σκόκου 1894 σ. 209 κ. ἑ. καὶ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ τουρκοκρατίας (Ἐν Ἀθήναις, 1902 Τόμ. Α' σ. 339 κ. ἑ.).—**Δ. Καμπούρογλου** Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων Τόμ. Α' σ. 139 κ. ἑ. καὶ 173 κ. ἑ.—Τοῦ αὐτοῦ «Οἱ προικοθηραὶ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ τὰ τραχώματα» ἐν Παρνασσῷ Τόμ. ΙΖ' (1894) σ. 161 κ. ἑ.—**Τ. Δ. Νερούτσου** «Περὶ τραχώματος» ἐν τοῖς τοῦ **Δ. Καμπούρογλου** Μνημείοις Τόμ. Β' σ. 378 κ. ἑ.—**Ἀντ. Μομφερράτου** «Ἀρχεῖα τριῶν Ἀθηναίων νοταρίων ἐπὶ τουρκοκρατίας» αὐτόθι Τόμ. Γ' σ. 19-117.

—**Κώδιξ ἐξ Ἰωαννίνων.** Ἐν τῷ Νομοκάνονι τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Λονδίῳ Βρεττανικοῦ μουσείου Additional 24369 φ. 213^a ἀνέγγων τῷ 1877 τὸ ἑξῆς σημείωμα: Ἐποῦτος ὁ ἱερεὺς καὶ βασιλικὸς νόμος υπάρχη του αγίου παντελεήμονος του εν τη νίσο τον ιωανίνον πλησίον τοῦ προδρομοῦ της Δημηνης καὶ ὅποιος το ἀποξενόσι να εχη τον ἅγιον παντελεῆμον διαδικο. Ἐνχεσιτε και μη καταράσιτε δια τον κύριον. Ἄλλοι κώδικες τῆς αὐτῆς μονῆς μοὶ εἶνε ἄγνωστοι.

—**Γεώργιος Καπανδρίτης Σκουτάριος.** Ποιούμενος ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Ζ' σ. 89 λόγον περὶ Βυζαντινῶν φερόντων τὸ ὄνομα Καπανδρίτης, ἐξ οὗ προήλθε καὶ ἡ τοπωνυμία τοῦ ἀττικοῦ χωρίου Καπανδρίτη, ἐσημείωσα καὶ ἐπιτάφιον ἐπιγραφὴν ἐν τῇ κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην μονῇ τῶν Βλαταίων, ἐν ἣ καὶ τάδε: ... τάφος-ἐκρου-ψεν ἔνδον τὸν Καπανδρίτου γόνον-ἄνδρὸς μερίστου τῷ κλέει Σκουταρίου. Ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶνε πιθανῶς ὁ αὐτὸς, εἰς ὃν ἐποιήθησαν καὶ δύο ἐπιγράμματα τοῦ Μανουήλ Φιλῆ, ἐκδεδομένα ἐκ κώδικος τῆς βιβλιοθήκης Γεωργίου Μαυροκορδάτου, γεγραμμένου τὸν 15^{ον} αἰῶνα, ὑπὸ τοῦ κ. Μανουήλ Γεδεῶν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ Τόμ. Γ' (1883) σ. 247. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον τῶν ἐπιγραμμάτων τούτων ἐπι-

γράφεται «Τῷ τοῦ Καπανδρίτου υἱῷ τοῦ Σκουταρίου Κυρῷ Γεωργίῳ», εὐρίσκομεν δ' ἐν αὐτῷ τοὺς στίχους *Γεώργιον γὰρ τὸν Καπανδρίτην βλέπεις-τὸν Σκουταρίου παῖδα*. Τὸ δ' ἕτερον φέρει τὴν ἐπιγραφὴν «Ἐπιτάφιον τῆ τοῦ αὐτοῦ Σκουταρίου μητρί». Ἐπὶ δὲ τῆ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ παρατηρῶ, ὅτι ἡ ἐκ Θεσσαλονίκης ἐπιγραφὴ, περὶ ἧς ἀνωτέρω λόγος, εὑρηται ἐκδοθεμένη καὶ ὑπὸ τοῦ κ. *Πέτρου Παπαγεωργίου* ἐν τῇ *Byzantinische Zeitschrift* Τόμ. Η' (1899) σ. 424. Ἀλλὰ τὸν ἕκτον αὐτῆς στίχον κακῶς ἐξέδωκεν ὡδε:

τερινός, προσηγής, εὐφυής, δλόχαρις.

Καὶ τὸ μὲν δλόχαρις παρανέγνω ἀντὶ τοῦ ὅλος χάρις, διότι δὲν προσέσχεν εἰς τὸ ὅτι τὸ δεύτερον Ο τοῦ ὅλος εὑρηται γεγραμμένον ἄνωθεν τῆς γραμμῆς τῶν λοιπῶν γραμμάτων καὶ σημαίνει κατὰ ταῦτα ΟΩ. Τὸ δὲ τερινός, καίπερ δικαιολογουμένης ὑπὸ τοῦ ἐκδότου τῆς λέξεως ὡς συνωνύμου τοῦ τέριον καὶ κατακεχωρισμένης ἐν τοῖς ἀρχαίοις λεξικοῖς, δὲν χωρεῖ ἐνταῦθα. Δὲν παρατήρησε δὴλα δὴ ὁ κ. Παπαγεωργίου, ὅτι διὰ τοιαύτης ἀναγνώσεως δὲν εὐοδοῦται τὸ μέτρον καὶ ὁ στίχος γίνεται ὑπέμετρος. Ἡ παρανάγνωσις προήλθεν ἕνεκεν ἀμυδρότητος μᾶς ἐνωτικῆς γραμμῆς δύο γραμμάτων ἐπὶ τοῦ λίθου ἢ παραλείψεως αὐτῆς ἐν τῷ πανομοιοτύπῳ, ὅπερ εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ ἐκδότης καὶ συνεξέδωκεν ἐνθ' ἀν. Καὶ δὴ ἀντὶ ΤΕΡΙΝῃ ἀναγνωστέον ΤΕΡΙΝῃ.

— Ἡ ἐνθόμησις περὶ τῆς πρώτης ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Μαρκιανὸς κώδιξ 408. Ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Θ' σ. 404 σημ. 1 παρέθηκα τὴν ἐξῆς ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 408 Μαρκιανοῦ κώδικος ἐνθόμησιν περὶ τῆς ἐν ἔτει 1388 ἀλώσεως τῆς Θεσσαλονίκης ὑπὸ τῶν Τούρκων Ἐν ἔτει ζω'ηε' μηνὶ Ἀπριλίῳ ἰνδικτιῶνος ι', παρεδόθη ἡ Θεσσαλονίκη τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἐπολιορκεῖτο παρ' αὐτῶν χρόνους δ'. Προσέθηκα δ' ὅτι δεῖται ἀναθεωρήσεως ἢ παρὰ τῷ *Jorga* (*Geschichte des osmanischen Reiches*. 1908 Τόμ. Α' σ. 255 σημ. 1) παραπομπῇ αὐτῆ *Joseph Müller* ἐν *Abhandlungen der Wiener Akademie der Wissenschaften* Cl. IX σ. 393. Καὶ δὴ ἐπανορθωτέον ὡδε *Joseph Müller* ἐν τοῖς *Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der kais. Akademie der Wissenschaften* (Βιέννης) IX Band (1852) σ. 393 καὶ ἰδίου τεύχους ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Byzantinische Analecten* (Ἐν Βιέννῃ 1852) σ. 61. Ἀντιβληθεῖσα δ' ἡ ἐνθόμησις αὐτῆ ὑπ' ἐμοῦ ἐν Βενετίᾳ εὐρέθη ὀρθότατα ἔχουσα.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ προσθέτω, ὅτι ὁ Μαρκιανὸς κώδιξ 408, ἐξ οὗ ἐγράφη ἡ σημείωσις αὕτη, ἀνήκων ποτὲ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ καρδινάλιου Βησσαρίωνος, δὲν εἶνε γεγραμμένος τὸν XV αἰῶνα, καθ' ἃ σημειώνει ὁ *Zanetti* ἐν τῷ καταλόγῳ *Graeca D. Marci bibliotheca codicum manuscriptorum* (Ἐν Βενετίᾳ. 1740), ἀλλὰ τῷ 1388, ὡς βλέπομεν ἐκ τοῦ ἐν φ. 142^ο ἐμμέτρου σημειώματος τοῦδε· Ἐγράφη δὲ πρὸς εἴκοσι τοῖς ἑξακισχιλίαις - ἑξ ὅν τοῖς ἐνενήκοντα καὶ τοῖς ὀκτακοσίοις - Ἰνδικτιῶνος ἐν αὐτοῖς τρεχούσης ἑνδεκάτης, ἤτοι τῷ 6896 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἤτοι τῷ 1388. Ἀλλὰ τὸ μέρος αὐτοῦ τὸ περιέχον τὸ περὶ ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων στιχοῦργημα τὸ ἐκδοθὲν ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ Ἐμμανουὴλ *Bekker* ἐν ταῖς *Abhandlungen der K. preussischen Akademie der Wissenschaften* τοῦ 1841 Τόμ. Β' σ. 43 κ. ἑ. καὶ πλήρες ὑπὸ τοῦ Ἰωσήφ *Müller* ἐνθ' ἀν. σ. 364 κ. ἑ. (Ἰδίου τεύχους σ. 33) ἐγράφη ὀλίγον ἄργότερον, καθότι τὸ στιχοῦργημα τοῦτο ἐποιήθη, ὡς βλέπομεν ἐκ τῶν τελευταίων αὐτοῦ στίχων,

κατὰ τὸ νῦν ἱστιάμενον ἔτος τὸ μέγα κόσμον

ἑξακισχίλιον αὐτὸ σὺν τοῖς ἑννακοσίοις

τὸ φέρον καὶ τὴν Ἰνδικτιὸν πεντεκαίδεκαταίαν

ἤτοι τῷ 1392.

Περιέχει δὲ ὁ κώδιξ πλὴν τοῦ ποιήματος τούτου καὶ ἐμμέτρου περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου διηγήσεως τὸ παρὰ τοῦ *Müller* ἐνθ' ἀν. σ. 388 κ. ἑ. (Ἰδίου τεύχους σ. 56) ἐκδοδομένον πεζὸν ἱστορίημα τὸ ἐπιγραφόμενον «Ὅρα πῶς ἐάλω ἡ Κωνσταντινούπολις παρὰ τῶν Ἰταλῶν», οὗ ἐν τέλει σημείωμα «Περὶ τοῦ πατριάρχου Τερνόδου» καὶ ἡ ἀνωτέρω παρατεθεῖσα ἐνθύμησις περὶ Θεσσαλονίκης. Ἐν δὲ τῷ φ. 144^ο περιέχεται «Μέτρον Ἰκασίας διὰ στίχων ἰάμβων», οὗ ὁ μὲν πρῶτος στίχος *Μισῶ φονέα κρίνοντα τὸν θυμώδη, ὁ δὲ τελευταῖος Μισῶ τὸν μάτην συκοφαντοῦντα φίλους*. Ἴδε τὰ μονόστιχα ταῦτα ἐκδοδομένα ἐκ τοῦ κώδικος τούτου ὑπὸ *Krumbacher* (*Kasia*. Ἐν Μονάχῳ. 1897 σ. 363 κ. ἑ.).

— **Παραγνωρισθέντες στίχοι τοῦ Κεδρηνοῦ.** Ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπῆρχε τετράπλευρόν χαλκοῦν κτίριον, καλούμενον Ἀνεμοθούλιον, ἐφ' οὗ ἀγάλματα ἢ ἀνάγλυφα τῶν δώδεκα ἀνέμων. Περὶ τούτου παρέδωκε μὲν τινα ὁ **Νικητῆς Χωνιάτης** (ἐκδ. Βόννης σ. 432, 20. 857, 14), γράφει δὲ καὶ ὁ **Κωδινός** (Περὶ κτισμάτων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκδ. Βόννης σ. 106, 5 κ. ἑ.). Πρβλ. *Ducange*

Constantinopolis Christiana Βιβλ. Β' ἐκδ. Βενετίας σ. 130. Τὸ Ἄνεμοδούλιον τοῦτο ἀκριβέστερον περιγράφει ὁ Γεώργιος Κεδρηνός (ἐκδ. Βόννης Τόμ. Α' σ. 565, 20 κ. ἐ.) διὰ τῶν ἐξῆς: "Ὅτι τὸ τετρασκελὲς τέχνασμα ἢ Δῆρον λέγουσιν ἀνέμων ἤγειρεν ὁ μέγας Θεοδόσιος, πυραμίδος σχῆμα ζωγραφῶν καὶ ζωοῖς πλαστοῖς κεκοσμημένον βλαστοῖς τε καὶ καρποῖς καὶ ῥοῖσκοις. Γυμνοὶ τε Ἔσρατες ἴστανται προσγελῶντες ἀλλήλοισ ἡμέρωσ καὶ τοῖς κάτω περῶσιν ἐμπαιζοντες. Ἄλλοι δὲ ἐποκλάζοντες ἔμπαλιν νέοι, σάλπιγξι χαλκαῖς ἐμφυσῶντες ἀνέμους. Χαλκοῦν δὲ βρόετας ὑψόθεν πετόμενον πνοὰς λιγείας δεικνύει τῶν ἀνέμων. Καταφανὴς εἶνε τοῦ χωρίου τούτου ὁ ποιητικὸς χαρακτήρ, μαρτυρῶν, ὅτι ὁ Κεδρηνός ἐν τῇ περιγραφῇ εἶχεν ἐνώπιον ἑαυτοῦ ἐπίγραμμα τι. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περιέσωσεν ὁ Κεδρηνός ἐν τῷ τέλει τῆς περιγραφῆς αὐτοὺς αὐτοτάτους τοὺς στίχους τοῦ ἐπιγράμματος, οἵτινες, καταλογάδην γραφέντες ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων, παρεγνωρίσθησαν καὶ ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν, ἐκλαβόντων αὐτοῦσ ὡς συνέχειαν τοῦ πεζοῦ κειμένου. Εἶνε δ' οἱ στίχοι οὗτοι οἱ ἐξῆς:

"Ἄλλοι δ' [ἐ] ἐποκλάζοντες ἔμπαλιν νέοι,
σάλπιγξι χαλκαῖς ἐμφυσῶντες ἀνέμους.
Χαλκοῦν δὲ βρόετας ὑψόθεν πετόμενον
πνοὰς λιγείας δεικνύει τῶν ἀνέμων.

Ἴσως δὲ καὶ τὸ ἀμέσως τῶν στίχων τούτων προηγούμενον πεζὸν κείμενον δύναται νὰ ποκατασταθῇ εἰς τὸν ἐξῆς στίχον καὶ τοῖς κάτω περῶσι προσεμπαίζοντες.

Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε, ὅτι ὁ τρίτος τῶν ἄνω στίχων καταλήγει εἰς λέξιν προπαροξύτονον, ὡς καὶ ὁ δοκιμαστικῶς ὑφ' ἡμῶν ἀποκατασταθεῖς. Τοῦτο δὲ θὰ ἦγεν εἰς τὸ νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι τὸ ἐπίγραμμα, οὐ μέρος διέσωσεν ἐν τῇ ἀρχῇθεν αὐτοῦ μορφῇ ὁ Κεδρηνός, εἶνε ἀρχαιότερόν πως, ἀνερχόμενον εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς δὲν εἶχε τελείως ἐπικρατήσει ἐν τοῖς χωλιάμβοις ὁ ἐν τῇ παραληγουσῇ τονισμός (Ἠρβλ. *Paul Maass Der byzantinische Zwölfsilber* ἐν τῇ *Byzantinische Zeitschrift* Τόμ. IB', 1903, σ. 288 κ. ἐ.). Τέλος δὲ παρατηρητέον, ὅτι διὰ τῶν λέξεων Δῆρον ἀνέμων ὁ Κεδρηνός ἦ ὁ ἐπιγραμματοποιός, ὃν εἶχεν ὑπ' ὄψιν, ἀπέδωκεν ἐπὶ τὸ ἀρχαικώτερον τὸ λαϊκὸν ὄνομα τοῦ περιγραφομένου κτιρίου. Ἄλλὰ δυσκόλως δύναμεθα νὰ δεχθῶμεν, ὅτι μετέφραζεν οὕτω τὴν λέξιν Ἄνεμοδούλιον εἶχε δὲ μᾶλλον κατὰ νοῦν τὸν τύπον Ἄνεμοδούριον, ὡς πιθανώτερον ὠνόμαζε τὸ κτίριον τοῦτο ὁ βυζαντικὸς λαός.

— **Curiomonaster, Χωριομοναστήρι.** Γνωστή εἶνε ἡ πρὸς τὸν πρῶτον Λατίνον ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Γεράρδον ἐπιστολὴ τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου Γ' ἢ γραφεῖσα τῷ 1208, ἐν ἣ ἀπαριθμοῦνται τοπία, μοναὶ καὶ ἐκκλησίαι τῆς Ἀττικῆς. Ἴδε *Migne* Λατινικῆς Πατρολογίας Τόμ. ΣΙΕ' σ. 1560. Ἠρβλ. **Σπυρ. Π. Δάμπρου** Αἰ Ἀθῆναι περὶ τὰ τέλη τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος. Ἀθήνησι. 1878 σ. 83.—**Τοῦ αὐτοῦ** μετάφρ. τῆς τοῦ **Γρηγοροβίου** Ἱστορίας τῆς πόλεως Ἀθηνῶν Τόμ. Α' σ. 408 κ. ε.—**Τάσσου Νερούτσου** Χριστιανικαὶ Ἀθῆναι ἐν Δελτίῳ Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας Τόμ. Δ' σ. 68. Μεταξὺ τῶν τοπωνυμιῶν τούτων εὐρίσκωμεν καὶ τὸ Curiomonaster, ὅπερ ὁ Νερούτσος ἐνθ' ἄν. ἀπέδωκεν ἑλληνιστὶ διὰ τοῦ ὀνόματος *Τῆς Κυρῆς* τὸ *Μοναστήρι*. Ἄλλ' οὐκ ὀρθῶς. Τὸ ἀληθὲς ἑλληνικὸν ὄνομα εἶνε Χωριομοναστήρι, ὡς ἐξάγεται ἐξ ὁμοίου ὀνόματος ἐν Κρήτῃ, μνημονευομένου ἐν τῇ μεταξὺ τῶν Βενετῶν καὶ τοῦ Ἀλεξίου Καλλιέργου συνθήκῃ, ἣν ἐξέδωκεν ὁ κ. **Στ. Σανθουδίδης** ἐν Ἀθηναί Τόμ. ΙΔ' σ. 305 καὶ ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι τοῦ χωριστοῦ τεύχους «Συνθήκη μεταξὺ τῆς ἐνετικῆς δημοκρατίας καὶ τοῦ Ἀλεξίου Καλλιέργου». Ἐν Ἀθήνησι. 1902. Εἶνε δὲ τὸ Χωριομοναστήρι τῆς Κρήτης, οὐ τὸ ἐν τῷ λατινικῷ κειμένῳ ὄνομα φέρεται Chorio Monasterio, κώμη παρὰ τὸ ὄρος Βρύσιαν, καλουμένη σήμερον Χρωμοναστήρι. Κατὰ τὸν κ. **Γ. Χατζιδάκι** (ἐν Ἐπιστημονικῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου 1905-1906 σ. 53) «τοῦτο πρῶτον ἐκαλεῖτο Χωριομοναστήρι, ὅθεν ἐγένετο Χωρομοναστήρι καὶ εἶτα συνεκόπη διὰ τὸ μέγεθος εἰς Χρομοναστήρι».

— **Ἀμοιβαὶ διδασκάλων ἐπὶ τουρκοκρατίας.** Εἰς τὰ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου γραφέντα ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Θ' σ. 195 κ. ε. προστεθήτωσαν καὶ τὰ ἐκ τοῦ κώδικος 222 τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας σημειωθέντα ἐν σ. 758 τοῦ αὐτοῦ Τόμου.

— **Ἑλληνικαὶ τοπωνυμῖαι.** Ὁ ἐν Βερολίνῳ βαρῶνος κ. Hiller von Gärtringen ἔγραψεν ἡμῖν ἑλληνιστὶ τῇ 10 Ἰουνίου ἐ. ἐ. τὰ ἐξῆς:
«Ἐλαβον τὸν Ἑλληνομνήμονα Τόμ. Η', ὅπου ἐν σ. 90 ἐγράψατε περὶ Ζήρειας, καὶ τὴν σημείωσιν ὑμῶν, καὶ νομίζω, ὅτι ἔχετε δίκαιον, ὅτι ἴσως τὸ Ζάραχα, Ζήρεια, Ζάραξ κτλ. ἔχουσι σχέσιν τὸ ἐν μετὰ τοῦ ἄλλου. Ὁ *Fisch* Vorgriechische Ortsnamen σ. 91-114 ἀποδίδει αὐτὰ τοῖς Λέλεξι, περὶ ὧντινων οὐδὲν ἴσμεν. Ὅμως δ' ὁμολογῶ τὴν ἀνικανότητά μου νὰ ἀποφῆνω γνώμην περὶ τούτων τῶν ζητημάτων, ἅτινα ἀπαιτοῦσι γνώσιν βαθεῖαν τῆς τε παραδόσεως τῆς μεσαιωνικῆς, ὅταν

ἔχετε ὑμεῖς, καὶ τῶν διαφόρων γλωσσῶν. Ἐπειδὴ δ' ἀνέγνων ἄρθρον τι ὑμέτερον περὶ τῶν εἰς Ἀστικὴν ἐμπεσοντῶν Ἀλθανῶν (Ἐπετηρίς Πιρνασσοῦ Ἔτ. Α' σ. 156 κ. ε.) καὶ τῶν τοπωνυμιῶν αὐτῶν, ἐλπίζω, ὅτι ὑμεῖς καὶ προσωπικῶς καὶ διὰ τῶν ὑμετέρων μαθητῶν καὶ μεῖζονα ὄθησιν θέλατε δώσει εἰς τὰς μελέτας ταύτας. Διότι ἀδικοῦσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες θεωροῦσιν ὡς προσβολὴν τοῦ ἑλληνισμοῦ, εἰάν τις λέγῃ, ὅτι τὸ τάδε ὄνομα εἶνε σλαβικόν. Τοῦναντίον φρονῶ, ὅτι τὰ πολλὰ σλαβικά ὀνόματα ἅτινα ἔχει τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος εἶνε μαρτύρια τῶν νικῶν τῶν ἑλληνικῶν καὶ τῶν ἡττῶν τῶν σλαβικῶν, καθὼς καὶ ἐν τῇ Γερμανίᾳ ὅπου ἔχομεν τὰ ἴδια σλαβικά ὀνόματα καὶ ἐκεῖ, ὅπου ὁ πληθυσμὸς εἶνε καθαρῶς γερμανικὸς. Τοῦτου χάριν ἐλπίζω, ὅτι Ἕλληνας τις λόγιος καὶ ἀμερόληπτος θέλει ἐκδώσει ἐτυμολογικὸν καὶ τοπογραφικὸν λεξικὸν τῶν ἐν Ἑλλάδι τοπωνυμιῶν. Εἶνε ὠραῖον θέμα· περιέχει μικρασιανὰ, οἷον τὸν Ἰμηττὸν καὶ Ἀρδηττὸν καὶ Ἰλισ(σ)ὸν, καὶ ἑλληνικά καὶ φραγκικά καὶ σλαβικά καὶ τουρκικά καὶ ἀλθανικά, καὶ τέλος πάντων — τὴν νίκην τῶν Ἑλλήνων, ἣτις ἐγένετο παράδειγμα τῆς νῦν γενομένης καὶ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἀναμενομένης νίκης τῶν ὑμετέρων ὅπλων.

«Τὸ λεξικὸν τῆς δημοσίας στατιστικῆς ἔπρεπε κατὰ τινὰ νὰ διορθωθῆ ἐπὶ τόπου. Οὕτως ἡ Βρωμοσέλλα ἔπρεπε ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν Βρωμοσχάλλαν κτλ.

«Τοιοῦτατρόπως τὸ ἔργον θὰ γένηται πάρεργον τοῦ μεγάλου θησαυροῦ ὠφελιμώτατον. Θέλει ὅμως ὑπομονὴν καὶ ταξείδια, οἷα ἐτελέσεν ὁ Μηλιαράκης, ὁ Γ. Σωτηριάδης καὶ οἱ νῦν ἔφοροι ἐν γένει, διὰ τὰ ὠραῖα Flurnamen, ἅτινα ὑπενθυμιζοῦσι τὰ ἀγροτικά ὀνόματα τῶν *Katasterinschriften* (Πρὸς. *G. Knackstedt De praediorum et mansionum appellationibus graecis. Dissertation.* Ἐν Μαρδούργῳ. 1913). Πολλὰ καὶ ὠραῖα ἔχει συλλέξει ὁ Καρπάθιος Μανωλακάκης. Ἄριστα τὰ γνωρίζει ὁ κύριος Κλων Στέφανος· ας ἐκδώσῃ τὰς πλουσιωτάτας συλλογὰς του!

«Εἶδότε ταῦτα γράφω· ἀλλ' ἴσως γνώμη τοιαύτη νέαν δώσει ἀφορμὴν τοῖς παλαιοῖς καὶ παλαιφάτοις λόγοις».

Εὐχαρίστως δημοσιεύομεν τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, εὐχόμενοι ὅπως αὕτη ἀποβῆ ἑλατήριον πρὸς νέας παρ' ἡμῖν τοπωνυμικάς ἐρεῦνας. Τὸ δὲ καθ' ἡμᾶς ἀπὸ μακροῦ ἴδῃ χρόνου καὶ διδάσκοντες καὶ γράφοντες πολλαχῶς ἐπειράθημεν νὰ προαγάγωμεν τὰς τοιαύτας μελέτας. Καὶ τοῦ μὲν πανεπιστημιακοῦ ἡμῶν φροντιστηρίου καρποὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσι πλὴν ἄλλων διαφόρων δημοσιευμάτων αἱ ἀξιολογώταται μελέται δύο ἀρχαίων ἡμετέρων μαθητῶν, νῦν δὲ προσφιλῶν

συναδέλφων, τῶν κ. κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου (Τὰ Χρονικά τοῦ Μορέως ἐν τῷ 7' τόμῳ τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει, 1906) καὶ Σίμου Μενάρδου (Τοπωνυμικὸν τῆς Κύπρου ἐν τῷ ΙΗ' Τόμῳ τῆς Ἀθηνᾶς, 1907). Ἡμεῖς δ' ἐδημοσιεύσαμεν πολλὰ οἰκεία σημειώματα, ἰδίως ἐν τοῖς Συμμίκτοις τοῦ Νέου Ἑλληνομνή-
νος καὶ τὸ ἄρθρον «Περὶ συλλέξατε τὰς λακωνικὰς τοπωνυμίας» ἐν τῷ Σπαρτιατικῷ Ἡμερολόγιῳ τοῦ κ. Θεοδωροπούλου τοῦ ἔτους 1911, δὲν θέλομεν δὲ παύσει συνεχίζοντες μὲν τὴν δημοσίευσιν τοῦ πολλοῦ παρ' ἡμῶν τοιοῦτου ὀλίκου, προάγοντες δὲ κατὰ τὸ ἐνὸν τὰς τοιαύτας μελέτας.

Κατάλογος τῶν κωδίκων τῆς μονῆς Κύκκου. Ὁ ἐκ Κύπρου καταχόμενος ἡμέτερος μαθητὴς κ. Χρ. Γ. Παντελίδης, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἀδερωφείου Γυμνασίου, ἀπέστειλεν ἡμῖν τὸν ἐξῆς κατάλογον τῶν ἐν τῇ κατὰ τὴν Κύπρον περιωνύμῳ μονῇ τῆς Κύκκου κωδίκων, εἰς οὓς ἔδωκεν ἰδίους ἀριθμοὺς, τῶν τοῦ Καταλόγου τῆς βιβλιοθήκης τῆς μονῆς παρατεθέντων ἀντὸς παρενθέσεως. Τοὺς κώδικας τοὺς ἔχοντας παλαιὰν σελίδωσιν δὲν ἠρίθμησε κατὰ φύλλα.

1 (625)

Χαρτ. 0,20 × 0,14. Αἰῶνος XVI (φ. 301).

Νομοκάνων.

Ἐν φ. 1^α προτίσσεται ὁ πρόλογος «Τοῖς ἀπανταχοῦ εὕρισκομένοις... Θεσαυρός κειρομμένος καὶ πηγὴ ἐσφραγισμένη». Ἐν φ. 3^α Πίναξ τῶν περιεχομένων 101 κεφαλαίων.

Ἐγράφη ἐν ἔτει φφξβ'.

2 (614)

Χαρτ. 0,17 × 0,11. Αἰῶνος XVII (φ. 301).

Νομοκάνων.

Ἀρχαταὶ ἀπὸ φ. 25^α. Ἐν τοῖς φ. 1^α - 20^β Πίναξ τῶν κεφαλαίων.

Ἀρχ. (ἀκέρ.) ... κάμη χειροτονίαν ἐξω ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ. Ἐν φ. 22^α - 23^α διάφορα σχήματα παρὶ τῶν βαθμῶν τοῦ γάμου.

Ἐν φ. 20^α - 23^β διάφοροι εὐχαὶ διὰ μεταγενεστέρως χειρὸς, φέρουσαι χρονολογίαν 1753.

3 (268).

Χαρτ. 0,20 X 0,14. Αἰῶνος XVII (φ. 33).

Διπλήρη τοῦ κῆρ Τζορτζή Βραχύμη.

Ὁ διαθέτης, Κύπριος ὢν, ἐγκατέστη ἐν Βενετίᾳ ἕνεκα τοῦ φόβου τῶν Τούρκων, διὰ δὲ τῆς βιαστικῆς αὐτοῦ, ἧς τὰ διάφορα μέρη συντάχθησαν κατὰ τὰ ἔτη 1659, 1660 καὶ 1667, ἀρῖναι εἰκοσασταχίλια δουκῆτα εἰς διάφορους συγγενεῖς ἐν Κύπρῳ καὶ εἰς διάφορα ἱερόματα, μοναστήρια καὶ ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καὶ Βενετίας.

Ἄρχ. Ὁ κῆρ Τζορτζή βραχύμη τοῦ μακαρίτη βραχύμη ἀπὸ τὴν Κύπρον ὑγιεῖς μὲ χάριν θεοῦ ἀπὸ γνῶσιν καὶ νοῦν καὶ σῶμαν ἐστάθην ὑποστατικῶς εἰς τὸ σκευτήριον ἐμοῦ νικολὸ βελάμον' νοτάριος, βενέτικος, βαλμένος εἰς τὴν πιάτζαν τοῦ ἁγίου Μάρκου καὶ εἰς τὴν παρουσίαν τοῖς ὀπισθεν γεγραμμένους μάρτυρας μου ἐπαράδωσεν τὴν παρούσαν του θύκην. καὶ ὕστερον θέλημάν του ἔκαμεν νὰ γράψῃ ὑπὲν ἀπὸ ἀνων φιαρευτόν του, ὅπου διὰ τοῦτον ἔδωσεν τόπον τῶν συμμαρτυρίων τοῦ ἐδιαβάστην ἀπὸ ἐμέναν τον νοτάριον μονιον' εἰς ἐκεῖνον μονον' κατὰ τοὺς νόμους ὅπου βεβαιωνῶν' νὰ περιέχει τὸ θέλημαν του' καὶ ἀνακράζοντας τοὺς μάρτυρας ἔτζη ἐβεβαίωσεν' καὶ ἐπαρακάλεσεν με, νὰ δεχθῶ νὰ βουλλόσω. νὰ φυλάξω καὶ νὰ τὸ παραδώσω' καὶ ἔρχοντας ἡ ἀφορμὴ τοῦ θανάτου του νὰ ἀνοίγω νὰ φανερόνω.

Μεταξὺ τῶν μαρτύρων φέρεται καὶ ὁ Δυμίτριος Παλαιολόγος τοῦ μακαρίτη Παλαιολόγου ἀπὸ τὴν Ἀθήναν.

Κῶδιξ ἐσταχωμένος.

4 (668).

Χαρτ. 0,15 X 0,09. Αἰῶνος XVII (φ. 218).

1 (φ. 1^α). Λόγος ἀκέφαλος.

Ἄρχ. . . . τῆς δεήσεως ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ.

2 (φ. 12^β). Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Περὶ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως.

3 (φ. 31^α). «Βίος καὶ πολιτεία τῆς δούκισσας ἡμῶν Θεοδώρας τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Γραμμένον ἐλληνικὰ ἀπὸ τὸν Μεταφραστὴν καὶ μεταγλωτισμένον εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν παρὰ Νεοφύτου ἱερομονάχου Ῥοδενοῦ Κυπρίου τοῦ Συναΐτου».

4 (φ. 51^α). «Μαρτύριον τῆς ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Αἰκατερίνης μεταγλωτισμένον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ [Νεοφύτου Ῥοδενοῦ] Κυπρίου».

5 (φ. 84^α). Ἰωάννου Χρυσοστόμου Πρὸς τὸν μάταιον βίον.

6 (φ. 99^a). «Βίος καὶ πολιτεία Μάρκου τοῦ Ἀθηναίου ἀσκήσαντος ἐν ὄρει τῆς Θράκης...».

7 (φ. 118^a). «Θεῖμα γενόμενον εἰς τὴν μονὴν τῆς Θεοτόκου τῆν λεγομένην Μεγάλην Ἀντιόχειας».

8 (φ. 122^a). «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ξενοφῶντος τοῦ Συγκλητικῆ καὶ τῆς γυναίκος αὐτοῦ Μαρίας».

Ἐν φ. 12^a χωρὶς τοῦ Εὐαγγελίου διὰ νεωτέρας χειρὸς.

5 (533).

Χαρτ. 0,14 × 0,09. Αἰῶνος XVII (φ. 154).

Νομοκάνων.

Ἐν φ. 3^b-20^b «Πίναξ ἀκριδῆς τοῦ πρόντος νομίμου». — Ἐν φ. 1^a διάφορα ὀνόματα δι' ἑτέρας χειρὸς. — Ἐν φ. 1^b καὶ 2^a προσευχὴ δι' ἑτέρας χειρὸς. — Ἐν φ. 149^b τὸ ἀλφάβητον, τόνοι καὶ πνεύματα. — Ἐν φ. 150^b-154^b διήγησις ἡμιτελῆς περὶ πλουσίου Ἑβραίου, Θεοδοσίου ὀνόματι, ὃν προσεπάθει νὰ καθοδηγήσῃ εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν Χριστιανὸς καλούμενος Φίλιππος. — Ἐν φ. 154^b σημειώσεις δι' ἑτέρας χειρὸς.

Ἄ κωδὶξ ἐγράφη τῷ Ἰωάννῃ (=1679).

6 (652).

Χαρτ. 0,24 × 0,16. Αἰῶνος XVIII (φ. 109).

1 (φ. 1^a). «Τοῦ σοφωτάτου βασιλέως Λέοντος Χρημαί».

2 (φ. 6^b). «Λόγοι τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν [Μεθοδίου] ἐπισκόπου Πατάρων».

3 (φ. 11^a). Κεφάλαια ἐνενήκοντα ἑπτὰ.

Ἐν τούτοις «Περὶ ἰθνηκοῦ Μωάμεθ», «Περὶ ἀνοίγματος τῆς σφραγίδος καὶ τοῦ ἐρυθροῦ ἵππου», «Περὶ τοῦ πολέμου τοῦ Σατανᾶ καὶ τοῦ Χριστοῦ», «Περὶ τοῦ πολέμου τοῦ Σατανᾶ μετὰ τοῦ τάγματος τῶν μοναχῶν», «Περὶ τοῦ πολέμου τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ μετὰ τοῦ τάγματος τῶν μοναχῶν», «Περὶ τῆς βραδείας τοῦ Ἑθνηκοῦ», «Περὶ τοῦ πάπα ὅτι εἶναι πρόσωπον τοῦ Ἀντιχρίστου», «Περὶ ἀνατολικῆς ἐκκλησίας», «Περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων», «Περὶ σελήνης», «Περὶ ἀστέρων», «Περὶ κεφαλῆς τοῦ δράκοντος».

4 (φ. 66^b). Διάφορα ᾄσματα, κινήματα καὶ μῦθοι.

5 (φ. 83^a). Ἑρμηνεῖα διαφόρων λέξεων καὶ χρονολογίαι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

6 (φ. 94^a). «Ἔργου Ἀπόλλωνος Νετλώου τῆς τῶν παρ' Αἰγυπτίοις ἱερογλυφικῶν γραμμάτων ἑρμηνείας βιβλίον δεύτερον».

7 (φ. 102^a). «Ἡ παρούσα βίβλος περιέχει ὁράσεις τοῦ προφήτου Δανιήλ, μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Ἀραβικῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπὸ Ἀλεξίου τινὸς ἐκ Ἡωνσταυένουπόλεως».

Ἐν φ. 83-87 σημειώσεις δυσζύμλλητοι. Ἐν φ. 99β-101 σημειώσεις καὶ εἶχαί δι' ἄλλης χειρός.

Ὁ κώδις σύγκριται ἐκ ἀεφόρων τετραδίων.

7 (186).

Χαρτ. 0,29 × 0,19. Αἰῶνος XVIII (φ. 209).

«Ἡ πεντάτευχος τοῦ Μωϋσέως μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων διάλεκτον».

Ἐγγραφή ὑπὸ Ναθανήλ ἱερομονάχου Κυκκώτου.

Ἐν φ. 207β, 208β, 209β διάφοροι σημειώσεις δι' ἑτέρας χειρός.

Κώδις ἐσταχυωμένος.

8 (187).

Χαρτ. 0,29 × 0,19. Αἰῶνος XVIII (φ. 187).

«Ἡ Πεντάτευχος τοῦ Μωϋσέως.... διορθωθεῖσα κατὰ τινὰς λέξεις ὑπὸ Ηλεκζάνη τοῦ ἐξ Ἡωαννίνων».

Κώδις ἐσταχυωμένος.

9 (717).

Χαρτ. 0,21 × 0,15. Αἰῶνος XVII (φ. 157).

«Νεκροφόρου Βλεμμύδου Λογική».

Φέρει πολλὰ σχήματα καὶ κλάδους πρὸς ἐξήγησιν τῶν νεκροφόν διακρίσεων δι' ἐρυθρᾶς μελάνης.

Τὴν ἀτάχωσιν ἀποτελεῖ περγαμηνὴ τοῦ XII αἰῶνος περιέχουσα μέρος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐν ᾗ καὶ τὸ χωρίον οὐκ ἐποίησεν οὕτως παντὶ ἔθνει καὶ τὰ κρήματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς.

10*.

Χαρτ. 0,31 × 0,21. Αἰῶνος XVIII (φ. 204).

Ἑρμηνεία εἰς τὸν μέγαν κανόνα.

Ἐκ παλαιᾶς ἀριθμήσεως γίνεται δῆλον, ὅτι εἶχε συνθεθῆ ἀτάκτως συγγυθίντων τῶν φύλλων τὰ δὲ φ. 14-18 εἶνε παθειμένῃ ἀντιστρόφως.

Κώδις ἀτάκωτος.

* Ἄνευ ἀριθμοῦ τῆς μονῆς.

11 (657).

Χαρτ. 0,24 × 0,17. Αἰῶνος XVIII (σ. 176).

Νικηφόρου τοῦ Βλασιμίδου Ἐπιτομὴ λογικῆς ὑπὸ Παύλου Βλάσταρη Δασκίου.

Ἐγράφη τῷ 1771. Κώδιξ ἐσταχωμένος.

12 (163).

Χαρτ. 0,32 × 0,21. Αἰῶνος XVII (σ. 851).

Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας Ἑρμηνεῖα εἰς τὰ τέσσαρα Ἐθαγγέλια μεταφρασθεῖσα εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν.

Ἐγράφη τῷ 'ζοβ' (=1762) δεκεμβρίου εγ'.

Κώδιξ ἐσταχωμένος.

13 (162).

Χαρτ. 0,33 × 0,21. Αἰῶνος XVII (σ. 480).

Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου κριτοῦ Θεσσαλονίκης Πρόχειρον τὸ λεγόμενον Ἐξάβιβλος εἰς κοινὴν γλῶσσαν μεταφρασθεῖσα παρὰ Ἀλεξίου Σπανοῦ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων.

Ἐν σ. 483-480 ἀλφαριθμητικὸς Πίναξ τῶν περιεχομένων.

Κώδιξ ἐσταχωμένος.

14 (269).

Χαρτ. 0,22 × 0,15. Αἰῶνος XVIII (φ. 169).

Ὅμηρου Ἰλιάς.

*Ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Β 21 καὶ φθάνει μέχρι τοῦ Κ 221. Μετὰ διαστίχου ἑρμηνείας. Ἐκάστου στοιχείου προηγείται βραχεῖα ὑπόθεσις.

15 (199).

Χαρτ. 0,27 × 0,19. Αἰῶνος XVIII (φ. 158).

Εὐγενίου Βουλγάρως Λογικῆ.

Μετὰ πολλῶν σχημάτων πρὸς ἐπεξηγήσιν τοῦ κειμένου.

Κώδιξ ἐσταχωμένος.

16 (624).

Χαρτ. 0,31 × 0,15. Αἰῶνος XVII (φ. 126).

1 (φ. 43^α). «Γινώμι τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** τετραστίχοι».

Προτάσσεται χειρὶ μεταγενεστέρᾳ τοῦ XVIII αἰῶνος ἐν φ. 4^α-42^β «Προσίμιον τοῦ τοῦ συγγραμμά ποιησάμενου προσφώνησιν ἔχον πρὸς τὸν ἀξιόσκητα ποιησάσαι τὴν ἐξηγήσιν τῶν τετραστίχων τοῦ Ἰωάννου θεολόγου **μοναχοῦ τοῦ Ζωναρά**».

2 (φ. 92^α). «Τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως **Λέοντος τοῦ Σοφοῦ** Περὶ ἀρετῶν, γεωργίας καὶ μοναχικῆς κυβερνήσεως, πολιτείας τε καὶ διαγωγῆς καὶ ὑποτυπώσεως κεφάλαια ἑκατὸν ἐνενηήκοντα».

3 (φ. 124^α). «Ῥῥάριον κατανοητικόν, ποίημα **Λέοντος φιλοσόφου** βασιλέως».

Τὰ φ. 1-3 καὶ 91^β ἄγραφα.

Κώδ.ξ ἐσταχωμένος.

17 (273).

Χαρτ. 0,22 × 0,16. Αἰῶνος XVIII (φ. 195).

Νομοκάνων.

Τὰ φ. 1, 193-195 ἄγραφα.

Κώδ.ξ ἐσταχωμένος.

18 (654).

Χαρτ. 0,22 × 0,16. Αἰῶνος XVIII (φ. 264).

1 (φ. 6^α). Καταβασίαι διαφόρων ἑορτῶν.

2 (φ. 77^α). **Βασιλείου τοῦ μεγάλου** Λόγοι.

3 (φ. 218^α). **Δημοσθένους** Ὀλυμπιακὸς Α' καὶ Γ'.

4 (φ. 250^α). «**Τοῦ αὐτοῦ** Κατὰ Φιλίππου».

Ἐν φ. 3^α ποίημά τι. Τὰ φ. 1, 2, 4, 5, 216, 217, 264 ἄγραφα.

Κώδ.ξ ἐσταχωμένος.

19 (651).

Χαρτ. 0,23 × 0,17. Αἰῶνος XVIII (σφ. 527).

«**Ἀλεξάνδρου** [Μαυροκορδάτου] ἐρμηνεία τοῦ Βυζαν-

τίου Πραγματεία εἰς τὰ τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ γνῶσεως καὶ φθορᾶς».
Κωδ.ῆ ἰσταχωμένος.

20 (201).

Νομοκάνων.

Ἐν φ. 1^β, 2^β, 82^β, 84^β, 85^α Χρονικαὶ σημειώσεις διὰ χειρὸς ματχανεστή-
ρας. Ἐν φ. 84^β χρονικὴ σημείωσις τοῦ 1823 περὶ περκαίᾳ τῆς ἀγορᾶς τῆς
Ἄτταλειας.

Κωδ.ῆ ἰσταχωμένος.

21 (623).

Χαρτ. 0,21 X 0,17. Αἰῶνος XIX (φ. 270).

1 (φ. 2^α). Ἑρμηνεῖα Δεκαλόγου.

2 (φ. 25^α). Νουθεσίαι ἀπὸ διαφόρων βιβλίων τῶν ὁσίων πατέρων.

3 (φ. 254^α). «Ἐκλογή ῥημάτων θεοφόρων ἁγίων πατέρων καὶ
διδασκάλων».

Τὰ φ. 1, 21 - 23, 265 - 269 ἀγρ.κ.κ.

Κωδ.ῆ ἰσταχωμένος.

22 (263).

Χαρτ. 0,25 X 0,17. Αἰῶνος XVIII (φ. 434).

1 (φ. 1^α). «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἀρχιεπι-
σκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Θεολόγου Λόγοι καὶ ἐπιστολαί».

2 (φ. 259^α). «Ἑρμηνεῖα εἰς τοὺς τῆς Ὀκτωήχου ἀναβαθμοὺς ἐκ-
δοθεῖσα παρὰ Νικηφόρου Καλλιέστου τοῦ Ξανθοπούλου».

3 (φ. 333^α). Ξενοφώντος Ἀπομνημονεύματα.

4 (φ. 432^α). «Σχόλιον κατὰ Νεόφυτον εἰς πρὸς Νικόβουλον
ἐπιστολήν».

Κωδ.ῆ ἰσταχωμένος.

23 (640).

Χαρτ. 0,21 X 0,15. Αἰῶνος XVIII (φ. 149).

«Ἀκόλουθος τοῦ Χριστοῦ περὶ μιμήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ περὶ
κταφρονήσεως πασῶν τῶν ματαιότητων».

Προτάσσεται πινάξ τῶν περιεχομένων.

Κωδ.ῆ ἰσταχωμένος.

24 (745).

Χαρτ. 0,16 X 0,11. Αἰῶνος XVIII (φ. 127).

Ἑρμηνεία λέξεων καὶ φράσεων.

* Ἀρχ. (ἀκέρ. κ. ἐπιτήρ. ἀγροσί, ἢ παιδεία παιγνίσις καταναλίσκεται, ἢ ἐφηβία πολυπραγμονία, ἢ γούτης ματαιοδοξία).

Κώδιξ ἀστάχωτος.

25 (630).

Χαρτ. 0,23 X 0,17. Αἰῶνος XIX (σ. 265).

Ἐξ ἑξῆς τὸ Μῆρος τρίτον τῆς Φυσικῆς ἔργοι τῆς Φυσιολογίας*.

Κώδιξ ἐπιχρωμένος.

26 (707^α)

Χαρτ. 0,23 X 0,17. Αἰῶνος XVIII (σ. 258).

Ματθαίου Ἐλαστάρεως Νομοκάνων.

Συνκεπέλα: μετὰ τοῦ ἀρ. 27 ἐν κώδικι, ὅν ἐχώρισεν εἰς δύο.

Κώδιξ ἀστάχωτος.

27 (707^β).

Χαρτ. 0,23 X 0,17. Αἰῶνος XVIII (φ. 36).

Λόγος περὶ τῆς παραβολῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου καὶ τῆς α' Κυριακῆς τῶν νηστειῶν.

* Ἴδε καὶ ἀρ. 26.

Κώδιξ ἀστάχωτος.

28 (274).

Χαρτ. 0,22 X 0,16. Αἰῶνος XVIII (φ. 515).

Φιλοσοφία.

29—33.

Κώδικες ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

— Τὸ στέμμα καὶ ἡ χλαμύς τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου. Ἐπὶ τῇ δημοσιεύσει ἀγγέλματος τοῦ Ἀθηναϊκοῦ πρακτορείου περὶ τῆς ἐν Ἀγίῳ ὄρει δικασώσεως τοῦ στέμματος καὶ τῆς χλαμύδος τοῦ Ἰωάννου Τζιμισκῆ καὶ τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ ἐστάλησαν εἰς τὴν «Ἐστίαν» αἱ ἐξῆς τέσσαρες ἐπιστολαί, ἃς ἀναδημοσιεύομεν ὡς χριστίμους εἰς τοὺς ἀναγνώστῃς τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος.

Καὶ δὴ πρῶτοι ἀπεσταλταίμεν ἡμεῖς τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν, δημοσιευθεῖσαν τῇ 3 Μαΐου 1913.

»Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἐρωτήσεώς σας τῆς ἀναφερομένης εἰς τὸ τηλεγράφημα τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Πρακτορείου, καθ' ὃ οἱ Ἀγιορεῖται μοναχοὶ προτίθενται, ἐάν ἀποφασισθῇ νὰ γείνη στέφης τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, νὰ στείλωσιν εἰς Ἀθήνας τὴν ἐκ χρυσοῦ αὐτοκρατορικὴν χλαμύδα καὶ τὸ στέμμα τοῦ Ἰωάννου Τζιμισκῆ καὶ τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ, τὰ φυλάσσόμενα ἐν Ἀγίῳ ὄρει, ἐπιτρέψατε νὰνακοίνωσω ὑμῖν τὰ ἐξῆς.

«Δὲν ἐξεύρω τίνα πηγὴν ἔχει ἡ εἰδησις αὕτη, ἣτις, δι' ἐμὲ τοῦλάχιστον, εἶνε πρωτοφανής. Οὐτ' ἐγὼ κατὰ τὰς δύο μου ἐν ἔτει 1880 καὶ 1894 μακρὰς ἐν Ἀγίῳ ὄρει διατριβὰς ἤκουσα ποτέ τι περὶ τοιούτων κειμηλίων, οὔτε παρὰ τινι τῶν γραψάντων περὶ Ἀγίου ὄρους ἢ περὶ τῆς τέχνης τῆς βυζαντιακῆς εὐρίσκεται μνεῖα αὐτῶν. Μόνον δὲ πολύτιμά τινα δῶρα τῶν δύο εἰρημένων αὐτοκρατόρων μνημονεύονται. Ἴδε *Heinrich Brockhaus Die Kunst in den Athosklöstern* σ. 45 κ. ἑ. Συνδέονται δὲ ἄλλως ἀμφοτέροι οὗτοι οἱ αὐτοκράτορες πολλαχῶς πρὸς τὸ Ἅγιον ὄρος οὕτως, ὥστε οὐδόλως ἀπίθανον νὰ περισώζωνται τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος κειμήλια ἐν τῷ Ἀγιωνύμῳ ὄρει, ἂν ὑποθέσωμεν, ὅτι μέχρι τοῦδε ζηλοτύπως ἀπεκρύπτετο ἡ ὑπαρξὶς αὐτῶν καὶ οὐδεὶς ἐγένετο περὶ αὐτῶν λόγος.

«Στέμματα δὲ βυζαντιακὰ ἄλλα γινώσκωμεν δύο καὶ μόνα. Πρῶτον εἶνε τὸ πολύτιμον ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Βουδαπέστης στέμμα, τὸ δωρηθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Μονομάχου (1042-1054) εἰς τὸν βασιλέα τῆς Οὐγγαρίας Ἀνδρέαν (1046-1061), φέρον πρὸς ἄλλαις παραστάσεσιν ἀλληγορικαῖς τὰς εἰκόνας τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῶν αὐτοκρατειρῶν Ζωῆς καὶ Θεοδώρας. Δεύτερον δὲ σώζεται τὸ στέμμα τὸ δωρηθὲν ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Δούκα Παραπινάκη (1071-1078) εἰς τὸν βασιλέα τῆς Οὐγγαρίας Γεῖζαν τὸν Α'.

«Φυλάσσεται δὲ τὸ καλλιτεχνικώτατον τοῦτο στέμμα τὸ κεινῶς φερόμενον ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν τῷ βασιλικῷ θησαυροφυλακείῳ τῆς Βουδαε καὶ χρησιμεύει κατὰ τὴν στέφην τῶν αὐ-

τοκρατόρων τῆς Αὐστρίας ὡς βασιλείων τῆς Οὐγγαρίας, ἐπιδεικνύεται δὲ ἀπαξ μόνον τοῦ ἔτους.

«Ἐλκὸν τοῦ πρώτου, τοῦ στέμματος τοῦ δωρηθέντος ὑπὸ τοῦ Μονομάχου, εὑρίθαι ἐν τῇ ἐμῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος Τόμ. Ε' σ. 304. Ἴδε αὐτόθι καὶ σ. 299, 301, 307.

«Χλαμύδα δὲ αὐτοκρατορικὴν δὲν γινώσκομεν σωζομένην. Ἄλλ' ἰδέαν τινὰ τοιαύτης δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἐκ τῆς λεγομένης Δαλματικῆς Καρόλου τοῦ μεγάλου, ἣτις εἶνε ὅμως ἔργον βυζαντιακὸν τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος. Ὀνομάζεται Δαλματικὴ, διότι εἰθίζετο τὸ πρῶτον ἢ χρῆσις αὐτῆς ἐν Δαλματίᾳ κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους, ἐν δὲ τοῖς βυζαντιακοῖς χρόνοις ἀπετέλει μέρος τῆς ἐνδυμασίας τῶν δικόνων.

«Σώζεται δὲ ἡ αὐτοκρατορικὴ λεγομένη αὕτη Δαλματικὴ ἐν τῷ ἱεροφυλακίῳ τοῦ Βατικανοῦ καὶ εἶνε χρυσοῦφρατος ἐπὶ ἐδάφους βαθυκυάνου. Καὶ ταύτης τὴν εἰκόνα ἴδε ἐν τῇ ἐμῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος Τόμ. Γ' σ. 463».

Εἶτα δ' ἀνώνυμος ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον *Τουρκομερίτης* ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ Ἑστίᾳ τῆς 4 Μαΐου τάδε·

«Ἡ ἐπιφύλαξις τοῦ κ. Σπ. Λάμπρου, καθ' ἣν, μολονότι οὐδὲν οὐδαμῶς ἀναφέρεται περὶ τῶν ἐν Ἀγίῳ ὄρει φυλασσομένων κειμηλίων τῆς αὐτοκρατορικῆς μίτρας καὶ τοῦ σάκκου, φίνεται ὅτι δὲν ἐτέθη εἰκὴ καὶ ὡς ἔτυχεν. Ὁ κ. καθηγητὴς εἶχε πολὺ δίκαιον νὰ ἐκφράσῃ τὴν ὑπόνοιαν, ὅτι ἡ ὑπαρξις τῶν κειμηλίων τούτων εἶνε ἐνδεχόμενον ζηλοτύπως μέχρι τοῦδε νὰ πεκρύπτετο ὑπὸ τῶν μοναχῶν εἰς πάντα ξένον.

«Πράγματι δὲ ὁ Ἀγιορείτης μοναχὸς Γεράσιμος Σμυρνάκης ἀναφέρει μεταξὺ τῶν ἄλλων κειμηλίων τῶν σωζομένων εἰς τὴν μονὴν τῆς Μεγάλης Λαύρας καὶ περὶ τῆς μίτρας καὶ τοῦ σάκκου. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου ὑπάρχει καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ἰωακείμ ὁ πᾶνυ, ὅτε μετὰ τὴν πρῶτην του πατριαρχεῖαν ἀπεχώρησεν ἐξορισθεὶς εἰς τὸ Ἅγιον ὄρος, συνήθιζε πάντοτε κατὰ τὴν πανήγυριν τῆς Μονῆς (Ἀγ. Ἀθανασίου, ὁ Ἰουλίου) νὰ περιβάλλεται ταῦτα κατὰ τὴν λειτουργίαν.

«Ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴν τῶν δύο κειμηλίων, σημειῶ, ὅτι ἡ μὲν μίτρα φέρει καὶ τὸν δικέφαλον ἀετὸν χρυσοῦν, ὁ δὲ σάκκος εἶνε κατάφορτος σφυρηλάτου χρυσοῦ καὶ βάρους κατ' ἀκολουθίαν σημηκατικοῦ, τοιούτου, ὥστε ὁ ἀείμνηστος Ἐθνάρχης μέλις κατώρθωνε νὰ τὰ βαστάξῃ μέχρι τοῦ Χερουδικοῦ, ἔπειτα δ' ἀπέβαλλε ταῦτα διὰ νὰ περιβληθῇ συνήθη ἀρχιερατικὴν στολὴν.

«Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὑπαρχούσης ἐλληνικῆς δικαιήσεως ἐ

Ἄθω, φρονῶ, ὅτι εἶνε πλέον ἢ δυνατόν ἢ ἐπίσημος ἐξακρίβωσις τῆς ὑπάρξεως τῶν ἐν λόγῳ κειμηλίων».

Τῇ δὲ 9 Μαΐου ἐδημοσιεύθη ἡ ἐξῆς ἐπιστολὴ τοῦ κ. **Γεωργ. Κ. Σωτηρίου**, καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς τέχνης ἐν τῷ Ἀρσακείῳ γραφεῖσα τῇ 5 Μαΐου

«Δημοσιεύσατε, παρακαλῶ, ἂν νομίζετε πρόσφορον, τὰς κατωτέρω ὀλίγας λέξεις μου, ὡς συμπλήρωμα τῶν γραφέντων ὑπὸ τοῦ κ. Λάμπρου καὶ τοῦ κατόπιν ἐπιστολογράφου σας περὶ τῆς λεγομένης αὐτοκρατορικῆς γλαμύδος καὶ τοῦ στέμματος τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων.

Ἐκείνῳ κ. Λάμπρῳ ἀποφεύγει νὰ ἐκφέρῃ οἰκνότητοτε κρίσιν περὶ αὐτῶν, διότι προφανῶς εἶνε εἰς αὐτὸν ἄγνωστα, ὁ δεύτερος δὲ πιστοποιεῖ ἀπλῶς τὴν ὑπαρξίν των, ἀναφέρων καὶ τὸ ἔθιμον, καθ' ὃ Ἰωακείμ ὁ Γ' ὡς ἐξόριστος ἐν Ἀγίῳ ὄρει ἐνεδύετο μὲ ταῦτα κατὰ τὴν πανήγυριν τῆς μονῆς τῆς Λαύρας.

Ἐὼς πρὸς τὸ σχῆμα δὲ καὶ τὰ κοσμήματα τῶν κειμηλίων τούτων ὁ μὲν πρῶτος παραπέμπει εἰς τὴν λεγομένην Δαλματικὴν Καρόλου τοῦ Μεγάλου ἐν Ῥώμῃ καὶ τὰ Βυζαντινὰ στέμματα τῆς Βουδαπέστης, ὁ δὲ δεύτερος περιγράφει αὐτὰ ὡς κατάφορτα σφυρηλάτου χρυσοῦ, ὡς κόσμημα δὲ τοῦ στέμματος λέγει τὸν δικέφαλον ἀετόν.

Ἐἰς περιοδείαν μου ἐν Ἀγίῳ ὄρει, κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1907, ἐπεδείχθη κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς μονῆς τῆς Λαύρας (5 Ἰουλίου) μετὰ τὴν λειτουργίαν εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τὰ ἐν τῶν κειμηλίων, ἡ λεγομένη γλαμύς τῶν αὐτοκρατόρων Φωκᾶ καὶ Τζιμισκῆ, ἐπὶ ὀλίγα μόνον λεπτὰ τῆς ὥρας· εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου, ἂν ἡ παράδοσις τῶν μοναχῶν στηρίζεται ἐπὶ χρυσοβούλλου ἢ ἄλλης τινὸς πηγῆς, ἢ δὲν ἤθελεν ἢ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀπαντήσῃ ὁ εὐπαίδευτος—ἤδη μακαρίτης—μοναχὸς Χρυσόστομος ὁ Λαυρεώτης.

Ἐὼς ἠδυνήθην ἐν τούτοις νὰ παρατηρήσω, πρόκειται περὶ ἀρχισρατικοῦ ἢ καὶ αὐτοκρατορικοῦ σάκκου τῶν μεταγενεστέρων Βυζαντινῶν χρόνων (ἴσως ὄχι προγενεστέρου τοῦ ΙΔ' ἢ ΙΕ' αἰῶνος), ὡς δύναται τις νὰ συμπεράνῃ ἐκ τῶν χρυσοῦφάντων κοσμημάτων του, τύπου μᾶλλον περσικῶν ἀραβουργημάτων, φυσικώτερον ἀπεικασμένων, καθόσον τοῦλάχιστον ἐνθυμοῦμαι εἶνε ἀπὸ τὰ χρυσόπαστα ἐνδύματα ὡς ὀνομάζουσι τὰ χρυσοῦφαντα πολυτελῆ ἐνδύματα οἱ Βυζαντινοὶ τοῦ εἴδους ἀκριβῶς τῆς κακῶς καλουμένης Δαλματικῆς τῆς Ῥώμης, τῆς ἀποδοθείσης μάλιστα ὑπὸ τοῦ πρώτου περιγράφαντος αὐτὴν *Boissier* εἰς τὴν στέφιν Καρόλου τοῦ Μεγάλου ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ πάπα Λέοντος τοῦ

Ι' ἢ κατ' ἄλλους σταλαίσης ἐκ Βυζαντίου ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν γάμων τῆς Βυζαντινῆς ἡγεμονίδος Εἰρήνης μετὸν Φίλιππον, ἐν ᾧ καὶ ἐκεῖ πρόκειται περὶ ἀρχιερατικοῦ σάκκου, συληθέντος ὑπὸ τῶν Λατίνων καὶ σταλέντος εἰς Ῥώμην, ὅπου καὶ φυλάσσεται. ὡς ὀρθότατα φρονεῖ ὁ *Bock*, ὁ κυρίως περιγράφει τὴν Δαλματικὴν τῆς Ῥώμης (ἐν *Kleinodien* κτλ. σ. 95 κ. ε.), διαφωνῶν μόνον ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς καταγωγῆς τῆς, ἣν δέχεται τοῦ ΙΒ' ἢ ΙΓ' αἰῶνος, ἐν ᾧ ὀρθότερα εἶνε γνώμη τοῦ *Diehl* (*Manuel d'art byzantin* σ. 799), τάσσοντος αὐτὴν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΕ' αἰῶνος.

Παρατηρῶ δέ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὰ ὀνόματα χλαμῦς (ἣτις διασώζεται εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν μανδύαν, ὃν φέρει ὁ ἀρχιερεὺς κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν καὶ τὸν Ὁρθρον), μετὸν σάκκον, ὅστις εἶνε τὸ χειριδωτὸν ἔνδυμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ μὲν αὐτοκράτορες ἔφερον τὸν λιθῆρον (Πρβλ. μικρογραφίας χειρογράφων Σκυλίτση καὶ Παρισίων παρὰ *Diehl* ἐνθ' ἄν. σ. 789-791), οἱ δὲ ἀρχιερεῖς τὸ ὁμοφόριον.

Ἡ χλαμῦς ἦτο ὕψασμα πολυτίμον διὰ πόρπης συνδεόμενον κατὰ μὲν τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου (Πρβλ. λ. χ. τὸν προηγ. αὐτοκράτορα πρὸ τοῦ ἐπὶ θρόνου καθημένου Χριστοῦ τοῦ τυμπάνου τοῦ ἐσωτερικοῦ Νάρθηκος τῆς Ἀγίας Σοφίας παρὰ *Diehl* σ. 41ῃ) ἢ καὶ κεκοσμημένον πρὸ τοῦ στήθους διὰ τοῦ ταβλίου, ἦτοι τετραγώνου πολυτίμου ὑφάσματος, ὡς παρίσταται ὁ Ἰουστινιανὸς εἰς τὰ ψηφιδωτὰ τοῦ Ἀγίου Βιταλίου ἐν Ῥαβέννῃ (ἴδε *Diehl* σ. 203), κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους συνδεόμενον διὰ πόρπης καὶ πρὸ τοῦ στήθους—ὁ δὲ σάκκος εἶνε τὸ μεταγενέστερον αὐτοκρατορικὸν ἔνδυμα, τὸ ὁποῖον εἶχε δικαίωμα καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τρις τοῦ ἔτους νὰ φέρῃ ἀπὸ τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, εἶτα δὲ ἀπὸ Ἀνδρονίκου τοῦ Β' († 1328), ὅστις ἀπένευμε τοῦτο καὶ εἰς τὸν Μητροπολίτην Μονεμβασίας (Πρβλ. Ῥάλλη καὶ Ποιλλῆ, *Σύνταγμα Τόμ. Ε'*, σελ. 337) φαίνεται ὅτι ἐγενικεύθη, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς ἀρχιερατικὸν ἄμφιον λαμβανόμενον ἂν προέλθεν ἀπὸ τοῦ δαλματικοῦ χειριδωτοῦ χιτῶνος, δὲν εἶνε εὐκόλον νὰ ἐκφέρῃ τις σαφῆ κρίσιν.

Χλαμύδος, συνδεομένης πρὸ τοῦ στήθους διὰ πόρπης, ἔχομεν ἐξοχὸν παράδειγμα τὸν μανδύαν τὸν φυλασσόμενον ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ θησαυροφυλακίῳ τῆς Βιέννης, τὸν φέροντα ἐκατέρωθεν φοινικοειδοῦς δένδρου λέοντα καταβάλλοντα κάμηλον καὶ προσερχόμενον ἐκ τῶν περιφύμων ἐργαστηρίων τοῦ Παλέρμου τῆς Σικελίας, χρονολογημένον δὲ ἐκ τῆς γύρω ὑπαρχούσης ἀραβικῆς ἐπιγραφῆς τῆ 1133, ἦτοι σύγχρονον περίπου μετὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Νορμανδοῦ Ῥογήρου τοῦ Β',

ὅστις τῷ 1147 κατέστρεψε τὰ ἀκμάζοντα τότε κέντρα τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας τῆς Κορίνθου καὶ τῶν Θηβῶν καὶ μετόπισθε τοὺς ἐργάτας ἐν Παλέρμῳ.

« Ἡ μελέτη τῶν σκελετικῶν ὑφασμάτων μὲ τὰ παραδιδόμενα περὶ Θηβῶν μάλιστα εἶνε ἀναγκαιολόγη, διὰ τὴν ἐξήγησιν καὶ τῶν κεραμοπλαστικῶν κοσμημάτων τῶν ναῶν τῆς Ἑλλάδος, τὰ ὅποια ἄλλοι ἄλλως ἐρμηνεύουσι.

« Περὶ στέμματος δὲν δύναμαι νὰ ἐκφέρω γνώμην, διότι δὲν τὸ εἶδα ὁ δικέφαλος ὄμως ἀετός, ὁ κοσμῶν τὴν μίτραν, κατὰ τὸν ἐπιστολογράφον τῆς Ἑστίας, συνταλεῖ εἰς τὸ νὰ θεωρηθῇ, καὶ ἡ μίτρα αὐτοῦ, σύγχρονος τοῦ σάκκου».

Τῇ δὲ 4 Ἰουνίου ἐδημοσίευσεν ἡ Ἑστία τὰ ἐξῆς:

« Φίλος ἀξιωματικὸς διαμένων μὲ τὸ σῶμά του εἰς τὸ Δεμερλή τοῦ Παγγαίου, μάλισ τῶρα λαθῶν γνώσιν τῶν γραφέντων ἐν τῇ Ἑστίᾳ περὶ τῆς γλαμύδος καὶ τοῦ στέμματος τῶν αὐτοκρατόρων μας Ἰωάννου Τζιμισκῆ καὶ Νικηφόρου Φωκά, μᾶς γράφει ἐπιθετικῶν καὶ αὐτὸς τὴν πληροφορίαν, ὅτι τὰ καιμήλια ταῦτα σώζονται καὶ φυλάττονται εἰς τὰς μονὰς τοῦ Ἁγίου ὄρους.

« Προσθέτει μάλιστα, ὅτι τὴν περικεφαλαίαν τοῦ Ἰωάννου Τζιμισκῆ ἀναπέθεσαν οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς Λαύρας ἐπὶ τοῦ πρώτου Ἑλληνας ἀξιωματικοῦ, ὁ ὅποιος κατὰ διαταγὴν τοῦ διοικητοῦ τῆς Χαλκιδικῆς κατέλαθε τὴν μονήν. Ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος εἶνε ὁ ἐκ Μεσσηνίας ἐφεδρὸς ἀνθυπολοχαγὸς κ. Θεμιστοκλῆς Αἰλιανός.

« Τοιοῦτοτρόπως πρὸ τῆς βεβαίωσεως αὐτῆς τῶν μοναχῶν, οἱ ὅποιοι βεβαίως ἐκ στοματικῆς παραδόσεως γνωρίζουν τὸ πρᾶγμα, τὸ ζήτημα παρουσιάζεται ἐκ νέου, ἀναμένον συστηματικώτεραν καὶ βαθυτέραν τὴν ἔρευναν τῶν σοφῶν».

Τέλος παρατηροῦμεν, ὅτι ἐν τῇ συγγράφῃ τοῦ ἱερομονάχου κ. **Σμυρνάκη** Τὸ Ἁγιον ὄρος (Ἐν Ἀθήναις, 1903 σ. 392 κ. ἑ.) ἀναγινώσκονται τὰ ἐξῆς, διαλαθόντα ἡμᾶς ὅτ' ἐγράψαμεν τὴν ἀνωτέρω εἰς τὴν Ἑστίαν σταλεῖσαν ἐπιστολήν:

« Σάκκος τοῦ Νικηφόρου ἢ Δαλματικὸς χιτῶν (1 μ. 17 ἢ 1 μ. 22) μετὰ τῆς προσθέτου κάτωθι πλατείας χρυσοῦς σειράδος, τὸ δὲ μεταδὺ τῶν χειρῶν πλάτος 0 μ. 79. Τὸ Βυζαντικὸν τοῦτο καὶ Βασιλικὸν ὑφασμα εἶναι διακέντητον ἐκ χρυσοῦ καὶ πεποικιλμένον διὰ λαμπρῶν προεχόντων ρόδων καὶ κρίνων ἐνυφασμένων μετὰ περιπλοκάδων καὶ ἐναλλάξ καιμένων. Ἦδη χρησιμεύει ὡς ἀρχιερατικὸς σάκκος.

Ἡ ἀναδημοσίευσίς ἀπάντων τῶν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου γρα-

φέντων πείθει, νομίζομεν, ὅτι ὑπάρχουσι μὲν ἐν Ἀγίῳ ὄρει κειμήλια, αἵτινα ἢ παράδοσις συσχετίζει πρὸς δύο τῶν μεγίστων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, ἀλλ' ὑπολείπεται ἡ κριτικὴ αὐτῶν ἐξέτασις, ὅπως ἀποδειχθῇ ἂν τὰ παραδεδομένα ἔχωσιν ὀρθῶς.

— **Ἀνεκδότου περὶ Κύπρου ἔργον τοῦ Γεωργίου Βουστρωίου.** Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 1087 κώδικι τῆς συλλογῆς Egerton ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Βρετανικοῦ μουσείου τοῦ Λονδίνου περιλαμβάνεται ἐν φ. 478-513, συμφώνως πρὸς τὸν οἰκτεῖον κατάλογον, «*Informatione dell' Isola di Cipro al Sign. Piero Podocatharo [da Giorgio Bustron]*». Ἐριστῶ τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ἀνεκδότου τούτου ἔργου τοῦ γνωστοῦ Κυπρίου χρονογράφου, οὗ τὸ ἑλληνιστὶ γεγραμμένον Χρονικὸν ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Σάθα (Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης Τόμ. Β' σ. 414 κ. ἐ.).

— **Τὰ χειρόγραφα τῆς μονῆς Δούσκου.** Μεταξὺ τῶν κωδίκων τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, συμφώνως πρὸς χειρόγραφον κατάλογον, ὃν εἶδον τῷ 1910 ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ τῷ κ. Γρηγορίῳ Παπαμιχαήλ, ὁ ὑπ' ἀρ. ΡΙΓ' κώδιξ εἶνε «*Τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ ἱεράς τοῦ Δούσκου μονῆς σκευολόγιον, περιγραφὴ τοῦ μοναστηρίου καὶ τοῦ ναοῦ καὶ ὁ κατάλογος τῶν βιβλίων ἐν αὐτῇ τῇ μονῇ. Ἀκριβολογηθέντα ὑπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ ἐξάρχου ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου Φωτεινοῦ*». Περιεῖχε δ' ἡ βιβλιοθήκη τῆς μονῆς 74 κώδικας ἐπὶ περγαμηνῆς, 282 χαρτῶφους καὶ βιβλία ἐντυπα, τὰ πλεῖστα ἐκκλησιαστικά, 555 ἐν τόμοις 685.

— **Γκίκα καὶ οὐχὶ Γωνίκα.**— Ὁ ἐκ τῶν ἡμετέρων μαθητῶν κ. Τρύφων Εὐαγγελίδης, καθηγητῆς ἐν Βόλῳ, ἐπέστειλεν ἡμῖν πρὸ καιροῦ τάδε·

«Ἐν τῇ περὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἐν Βουδαπέστη ἑλληνικῆς κοινότητος πραγματεία ὑμῶν, ἣ προσηρτήθη ὁ κατάλογος τῶν χειρογράφων (Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Η' σ. 79), γράφεται τὸ ὄνομα Ἀλεξάνδρου Γωνίκα Κωνσταντινουπολίτου μεγάλου λογοθέτου καὶ γενικοῦ. Μήπως τὸ ὄνομα τοῦτο ἀνγνωστὸν Ἰκίκα; διότι ὑπ' ἐκεῖνο μὲν οὐδὲν ἀπαντᾷ ὄνομα μεγάλου λογοθέτου, ἀπαντᾷ δὲ Ἀλεξάνδρου Γκίκα ἐν ἔτει 1741, ὡς ἀναγράφει ὁ ἱστορικὸς κατάλογος τοῦ Σκοπελίτου Καισαρίου Δαπόντε καὶ ὁ ἱστοριογράφος τῶν πατριαρχείων Μ. Ι. Γεδεών ἐν Χρονικοῖς τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου καὶ τοῦ ναοῦ

(Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1884 σ. 192) ἔνθα περὶ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου τῶν ἐτῶν 1500-1880 >.

Πράγματι δὲ μετ' ἐξέτασιν ὑπὸ τοῦ κατέχοντος τὸν κώδικα ἐν Βουδαπέστη κ. Φιλίππου Τιαλίου, προκληθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν, ἀπεδείχθη, ὅτι ἐν αὐτῇ γέγραπται *Γρίκα*, τὸ δὲ *Γωνίκα* προήλθεν ἐκ τυπογραφικοῦ παροράματος κατὰ παρὰνάγνωσιν τοῦ ἡμετέρου ἀντιγράφου.

— **Ἰσιδώρος Θεσσαλονίκης κητώρ κώδικος.** Ἐν τῷ κώδικι Theol. gr. 226 τῆς ἐν Βιέννῃ βιβλιοθήκης, ὅστις περιέχει λόγους τοῦ Θεσσαλονίκης Νικολάου Καδάσιλα τοῦ ἐπιλεγομένου Χαμακετοῦ, Βιβλιοθήκην Φωτίου, Τόμον κατὰ Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου καὶ ἄλλα, ἀναγινώσκεται ἐν φ. 398^a τὸ σημεῖωμα τόδε: *Ἐτελειώθη δι' εὐχῶν τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ θειοτάτου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κηροῦ Ἰσιδώρου.* Ἴδε *Petri Laubecii Commentariorum de antiquissima bibl. Caesarea Vindobonensi liber quintus.* Ἐν Βιέννῃ, 1778 σ. 428. Ἀναμφηρίστως ὁ κώδιξ ὁ τελειωθείς δι' εὐχῶν τοῦ Ἰσιδώρου, ὅστις πλὴν τῆς προσωνομίας μητροπολίτου Θεσσαλονίκης φέρει καὶ τὸν γνωστὸν τίτλον παναγιωτάτου, ἀνήκεν εἰς αὐτόν. Ἴδε περὶ αὐτοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Θ' σ. 343 κ. ε.

— **Παροράματα.** Ἐν Τόμῳ Ζ' τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος σ. 149-150 ἐν τοῖς ἀρ. 91-94 τὸ ἔτος 1400 ἐπανορθωτέον εἰς 1399.— Ἐν Τόμῳ Η' σ. 372 στ. 7 ἀντὶ *Σιλιβρία* γράφε *Σηλυβρία*, αὐτόθι στ. 28 ἀντὶ 1070 γράφε 1705. Ἐν τῷ αὐτῷ Τόμῳ σ. 491 στ. 21 ἀντὶ *Κῶδιξ* . . . . γράφε *Κῶδιξ ἀσπάχωτος*.